

KECSKÉS TAMÁS

A többes állampolgárok diplomáciai védelme

(KONZULENS: DR. SCHIFFNER IMOLA)

A diplomáciai védelem a nemzetközi jog tudományának örökzöld témája, ami elsősorban azzal magyarázható, hogy történetileg is a legelső, és sok esetben még a mai napig is az egyetlen lehetősége az egyennek arra, hogy a nemzetközi jog alapján igényt érvényesítsen. A jogintézménnyel kapcsolatos szabályok kodifikációjára a mai napig nem került sor annak ellenére, hogy már a múlt század elején megkezdődtek az erre irányuló munkálatok. Az államok közötti érdekellentétek azonban megakadályozták a kodifikációs tevékenység eredményességét, és a kérdés fontossága ellenére egy időre háttérbe szorult. Az elmúlt húsz évben azonban ismét napirendre került a diplomáciai védelemmel kapcsolatos szabályok kodifikációja, és ennek eredményeként 2006-ra elkészült a Nemzetközi Jogi Bizottság a kérdést szabályozó végleges egyezménytervezete.

Mivel a diplomáciai védelem nyújtásának alapvető feltétele, hogy a sérelmet szenvedett egyén állampolgára legyen annak az államnak, amely őt védelemben szeretné részesíteni, kiemelten fontos szerepet kap annak tisztázása, hogy ki is tekinthető az adott ország állampolgárának. Alapvetően az a kérdés merül fel, hogy elegendő-e pusztán a formális állampolgárság, vagy szükséges, hogy az állam és polgára között tényleges és szoros kapcsolat álljon fenn. Utóbbi esetben az is kérdés, hogy mikor tekinthető az egyén és állama közötti kapcsolat ténylegesnek és szorosnak.

Az állampolgárság követelményéből értelemszerűen fakadó kérdés, hogy mi a helyzet a kettős, sőt a többes állampolgárokkal. Ez a probléma napról napra egyre nagyobb jelentőséggel bír, hiszen míg korábban a többes állampolgárságot egy „ördögtől való” jelenségnek tartották, amit lehetőség szerint ki kell küszöbölni, addig mára előfordul, hogy egyes országok nem csak túrik, hanem kifejezetten támogatják is azt. A határok fizikai és jogi értelemben is átjárhatóbbá váltak, ami kedvez a migrációs folyamatoknak és ezáltal a többes állampolgárság kialakulásának. A többes állampolgárság jelensége azonban bonyodalmakat okoz, amelyekre a jognak megoldást kell találnia. Egyik ilyen problémás terület épp a többes állampolgárok diplomáciai védelme, vagyis, hogy mik a feltételei annak, hogy a többes állampolgár diplomáciai védelemben részesüljön, ha részesülhet egyáltalán. A dolgozat esetekkel megvilágítva taglalja azokat a megoldásokat, amelyeket a probléma megoldására alkalmaztak. Ezt követően derül fény arra, hogy miért bír ma kiemelt aktualitással a dolgozat témájával szolgáló kérdés mind nemzetközi, mind magyar szempontból egyaránt. Az Egyesült Államok által meghirdetett terror elleni harc ugyanis életre hívta a kérdést, hogy miként lehet védelemben részesíteni azokat a muszlim országokból a nyugati országokba áttelepült egyéneket, akik megőrizve eredeti állampolgárságukat honosítás révén az új „haza” állampolgárságát is megszerezték. Magyar szempontból pedig az a kérdés merül fel, hogy a kedvezményes honosítás révén magyar állampolgárságot szerző személyek esetén mennyiben lehet a diplomáciai védelem eszköze a határon túli magyarok iránti alkotmányban rögzített felelősségvállalásnak.

A dolgozat mindenekelőtt a Nemzetközi Jogi Bizottság kodifikációs munkája során keletkezett előkészületi anyagokra támaszkodik kiegészítve a dolgozat tárgyával foglalkozó bírósági döntésekkel. A témát aktualitása és fontossága ellenére a jogirodalom igencsak elhanyagolja, és a dolgozat épp ezt az űrt kívánja betölteni, természetesen a kérdéssel foglalkozó kevés munka minél szélesebb körű felhasználásával.

A dolgozat végső célja egy a kérdést szabályozó *de lege ferenda* javaslat kidolgozása a kutatási eredmények tükrében.